

категорії: загальні положення щодо порядку, строків та особливостей тарифної лібералізації та положення щодо мита та застосування засобів захисту торгівлі.

До загальних положень щодо тарифної лібералізації слід відносити положення присвячені одному з центральних положень тарифного регулювання – миту. Положення, що стосуються визначення поняття мита, закріплені у ст. 27 DCFTA та ст. 1.6 «Визначення термінів загального застосування» CUFTA.

Чинне законодавство України не містить такого широкого підходу до визначення поняття мита та ряду виключень, як це наведено у відповідних статтях угод про зону вільної торгівлі. Під митом у національному законодавстві, відповідно до ч. 1 ст. 271 МК України, розуміють загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України та який нараховується та сплачується відповідно до МК України, інших законів та міжнародно-правових договорів. Крім зазначеного, ст. 271 МК України передбачає також класифікацію видів мита на ввізне, вивізне, сезонне та спеціальні види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне та додатковий імпорتنний збір [5]. Як вже зазначалося, адаптація національного законодавства України до законодавства ЄС зачепить понятійний апарат.

Положення статей 29-30 DCFTA присвячені тарифній лібералізації ставок ввізного мита між Україною та ЄС. Стаття 29 DCFTA передбачає порядок та графік скасування ввізного мита, які деталізуються у відповідних додатках до DCFTA. Визначено, що кожна Сторона зменшує або скасовує ввізне мито на товари, що походять з іншої Сторони. Аналогічні положення містяться у ст. 2.4 CUFTA.

Список використаних джерел: 1. Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами : Закон України від 10.11.1994 № 237/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46. Ст. 415. **2.** Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 року №1629. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367. **3.** Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1365. *Офіційний вісник України*. 2004. № 42. Ст. 2763. **4.** Угода про зону вільної торгівлі між Україною та Канадою. URL: <http://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accordscommerciaux/agr-acc/ukraine/text-texte/toc-tdm.aspx?lang=eng>. **5.** Митний Кодекс України : Закон від 13.03.2012 № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.

УДК 336.221.4

В. В. Ігнатенко, здобувачка вищої освіти

Д. О. Черняк, здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: **О. Ю. Акименко**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Ключові слова: податкова політика, податкові відносини, функції, соціально-економічний розвиток, інструмент.

Виступаючи одним із найважливіших важелів втручання держави в соціально-економічні процеси, податкова політика становить також комплекс правових та організаційних заходів у регулюванні податкових відносин, забезпечуючи, з одного боку, мобілізацію коштів до бюджетів в необхідних обсягах для виконання покладених на державу функцій, а з другого – стимулюючи підприємницьку діяльність для економічного та соціального забезпечення розвитку країни.

Враховуючи, що соціально-економічний розвиток являє собою процес, направлений на виявлення соціально-економічних потреб суспільства та створення довгострокових стратегій для задоволення потреб у перспективі, загальною метою цього розвитку є здатність економіки поліпшувати та забезпечувати рівень життя населення, особливо в умовах діджиталізації [1].

Різні питання бюджетної та податкової політики, з'ясування їх місця в державному регулюванні економіки у своїх працях розглядали такі зарубіжні вчені, як У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо, В. М. Пушкарева, І. І. Янжул та інші [2-5]. У вітчизняній фінансовій думці проблеми бюджету та оподаткування знаходять своє відображення в працях В. Л. Андрущенко, О. Д. Василика, В. П. Вишневського, О. Т. Замасло, А. М. Соколовської, А. О. Єпіфанова, В. І. Сало та інших [6-8]. Однак, незважаючи на глибину проведених досліджень, питання потребує подальшого дослідження в реаліях сьогодення.

Метою цієї роботи є дослідження сутності податкової політики як інструмента регулювання соціально-економічного розвитку держави. Отже, під податковою політикою прийнято розуміти:

- сукупність економічних, правових і організаційних заходів держави у сфері оподаткування щодо регулювання податкових відносин, які спрямовані на забезпечення надходжень податків до централізованих фондів грошових ресурсів держави та стимулювання економічного зростання за допомогою податкової системи;

- відповідну діяльність держави щодо встановлення та стягнення податків для забезпечення економічного зростання та матеріального добробуту громадян;

- відповідні дії держави для запровадження, правового регламентування та організації процесу справляння податків та податкових платежів, які є знаряддям розподілу та перерозподілу частини валового внутрішнього продукту та формування централізованих фондів грошових ресурсів держави [6; 7].

Не можна не погодитися, що сучасна податкова система є важливою формою прояву державності, компонентом економічної системи, відповідним фінансовим механізмом регулювання безпосереднього процесу примусової передачі частини фінансових ресурсів платників податків у розпорядження держави для виконання важливих соціально-економічних функцій [9]. У свою чергу, рівень економічного розвитку визначають елементи податкової системи, такі як структура та рівень оподаткування.

Так як податкові вилучення мають примусовий характер, то механізм податкового регулювання повинен забезпечувати координацію податкової політики з бюджетною, борговою, митною, інвестиційною та грошово-кредитною політикою, взаємопогодження дій їхніх регулюючих суб'єктів на всіх рівнях державної політики з метою зменшення негативного впливу на платників податків і зборів.

Важливим питанням податкової політики є збільшення податкових надходжень до бюджету, але не шляхом зростання податкового навантаження, а через застосування заходів з легалізації підприємницької активності та забезпечення податкової безпеки. Використання пристосованих до умов господарювання в Україні регуляторних податкових механізмів, що створені на основі сприятливого податкового середовища, та підвищення фіскальної функції оподаткування повинні здійснюватися за рахунок детінізації економіки.

За роки існування незалежної української держави здійснення податкової політики не змогло забезпечити належний рівень соціального захисту населення. Наслідками неефективності оподаткування стали: значний податковий тиск на платників податків, надмірна диференціація в доходах населення, значна тінізація економіки країни, масова міграція працівників за кордон. Для усунення цих наслідків та забезпечення позитивного впливу податкової політики на соціальну сферу необхідно здійснити перехід в оподаткуванні доходів громадян до прогресивної системи, однак із невеликою прогресією. Також доцільно закріпити на законодавчому рівні неоподаткований мінімум доходів громадян та зрівняти його із прожитковим мінімумом, що сприяло б відновленню принципів соціальної справедливості в оподаткуванні. З цією метою доцільно звернутися до зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на податкову політику та визначають її напрям і характер. Серед зовнішніх факторів науковці виділяють: вибір концепції економічного розвитку країни із врахуванням сучасних глобальних викликів; політику міжнародних організацій у сфері оподаткування; суперництво різних країн світу щодо формування привабливого інвестиційного клімату з урахуванням податкової складової тощо [5]. До внутрішніх факторів належать: рівень безробіття; потребу держави у фінансових ресурсах; рівень інфляції; рівень інвестиційної, інно-

ваційної підтримки та підприємницької активності населення; політичну ситуацію в країні; дефіцит чи надлишок державного та місцевих бюджетів; обсяги реального ВВП; рівень життя населення країни та необхідність фінансування соціально-економічних програм [9].

Вплив податкової політики на соціально-економічний розвиток відбувається через встановлення ставок податків, податкових пільг, звільнення від оподаткування та перерозподіл фінансових коштів на забезпечення функцій держави. Наприклад, витрати на економічну діяльність – це витрати на підтримку галузей економіки, розвиток інноваційних технологій, модернізацію інфраструктури, і вони останні роки зменшилися відповідно з 18 до 10 %, що є негативним явищем.

Стосовно складових податкової політики доречно зазначити таке:

- ✓ соціальна складова податкової політики – забезпечує якісний рівень життя населення, зростання його добробуту, підвищення рівня зайнятості, оптимальний перерозподіл доходів;
- ✓ економічна складова – стимулює ділову та інноваційну активність, сприяє формуванню задовільного інвестиційного клімату;
- ✓ екологічна складова – забезпечує мінімізацію шкідливого впливу на навколишнє середовище, відновлення наявних ресурсів та використання енергозберігаючих та екологічних технологій.

Сучасна екологічна політика повинна стимулювати розвиток технологій, що не забруднюють довкілля або не вживають заходів з ліквідації такого забруднення. Йдеться про пільгове оподаткування або тимчасове звільнення від податків суб'єктів господарювання, які здійснюють розробку та впровадження екологічно чистих, безвідходних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, екологічно чистих видів транспорту та виробництв з переробки вторинних ресурсів. Виконання цих завдань сприятиме досягненню збалансування інтересів держави, підприємств та населення.

Одним із сукупних інструментів структурної політики є митні важелі регулювання. Зменшуючи ставки мита на експортовану продукцію, що відповідає кращим світовим зразкам, держава допомагає вітчизняним виробникам зміцнювати свої позиції на зовнішньому ринку. З іншого боку, митні обмеження імпорту товарів закордонного виробництва застосовуються для захисту внутрішнього ринку.

Отже, податкова політика держави відіграє значну роль, виступаючи одним із інструментів, що регулює соціально-економічний розвиток та через яку здійснюється накопичення та перерозподіл коштів. Податки – це не тільки джерело поповнення бюджетів усіх рівнів, а й генератор економічного піднесення провідних галузей економіки та підприємств, а також регулятор господарської діяльності [8].

Податки є одним із основних інструментів, який активно використовується державою з метою регулювання макро- та мікроекономічних пропорцій розвитку економіки, стимулювання підприємницької діяльності та інвестиційної активності, насичення ринку товарами і економічного зростання. Податкове регулювання перш за все повинне створювати суб'єктам господарювання сприятливі умови для розвитку виробництва шляхом використання новітніх технологій та активного використання інвестиційної стратегії. Для досягнення сталого соціально-економічного розвитку податкова політика має враховувати інтереси населення, підприємств та держави. Щоб держава мала можливість виконувати покладені на неї функції, політика стягнення податків має прагнути стати максимально ефективною та вчасно реагувати на зміни внутрішньої економічної ситуації в країні, особливо в умовах Covid-19, та враховувати зміни світової економіки для забезпечення сталого економічного зростання та добробуту громадян країни.

Список використаних джерел: 1. Акуменко О., Петровська А., Жолобetska M., Skrytskyi D. Digital Development of the Economy And Its Role In Improving The International Competitiveness of Ukraine. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020. Vol. 29(8s). Pp. 2290-2296. URL: <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/14668>. 2. Петти У., Смит А., Рикардо Д. Антологія економічної класики. Москва : Еконов – ключ, 1993. С. 77-78. 3. Пушкарева В. М. Історія фінансової мислі і політики податків : учеб. посібник. Москва : ИНФРА-М, 1996. 192 с. 4. Янжул И. И. Основные начала финансовой науки: Учение о государственных доходах. Москва : Статут, 2002. 555 с. 5. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. Москва : Соцэкгиз, 1962. 677 с.

6. Рубан М. О. Податкова політика як інструмент регулювання економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 13. С. 105-108. 7. Замасло О. Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 420 с. 8. Реформування податкової системи України: сучасні виклики та орієнтири : монографія / за заг. ред. П. В. Пашка, Л. Л. Тарангул. Київ : ТОВ «Новий друк», 2015. 570 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 29). 9. Гацька Л. П., Журавський В. Л. Чинники формування податкової політики в умовах глобалізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2005. № 80. С. 40-42. URL: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Factors_of_forming_of_national_tax_policy_of_Ukraine_in_conditions_of_globalization_14713.pdf. 10. Нікітішин А. О. Методологічні основи формування та розвитку податкового регулювання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 1(24). С. 1-6.

УДК 336.221:330.131.7

А. Ю. Предко, здобувач вищої освіти

Науковий керівник: **О. І. Волот**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ

Ключові слова: податкові ризики, загроза, податкове законодавство, методи, податкові надходження, класифікація.

Фінансова діяльність підприємства здійснюється при значних ризиках, ступінь впливу яких залежить від зміни економічної ситуації в країні, появи нових технологій чи інструментів та кон'юнктури фінансового ринку. Податковий ризик, який є складовою економічного ризику, включає усі характеристики загальноекономічних ризиків: всеохоплюваність, невизначеність, альтернативність, імовірність та конфліктність. Тому питання, пов'язані з керуванням податкових ризиків, є як ніколи актуальними і потребують фундаментальних досліджень, адже вони сприятимуть узагальненню економіко-правового розуміння діяльності зобов'язаних суб'єктів податкових відносин виконувати функції оподаткування, підвищуючи рівень податкової дисципліни [1].

Ознайомившись з думками різних науковців та економістів щодо розуміння податкового ризику, визначаємо його, як загрозу для суб'єкта податкових відносин зазнати фінансових та інших витрат, пов'язаних із процесом оподаткування. Визначення є доречним, адже податковий ризик необхідно розглядати не тільки з економічної, а й з юридичної точки зору [2].

Основні фактори, які впливають на виникнення податкових ризиків, схематично зображені на рис. 1.

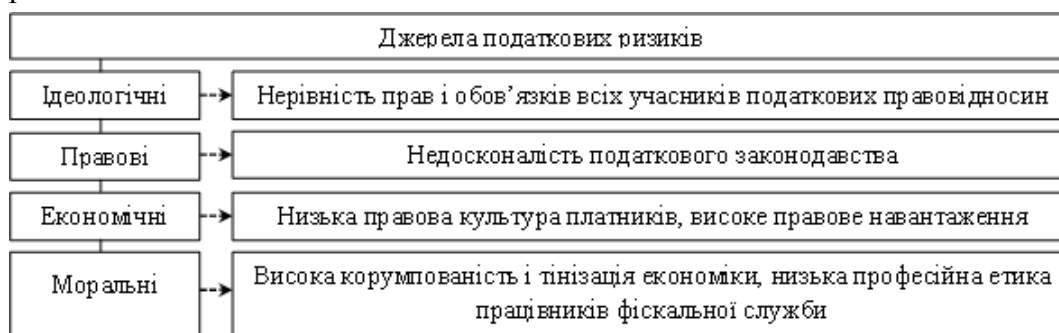

Рис. 1. Джерела податкових ризиків

Джерело: [3].

Податкові ризики можуть визначатися за допомогою таких методів:

– метод історичного аналізу (досліджується та аналізується схожа ситуація, схема або документ, що є об'єктом визначення ризику, з тими, що вже використовувалися або готувалися раніше);